

מתיקנות הדף היומי

בס"ד | פנינים מתוך שיעורי הדף היומי של הרה"ג אברהם ישעיהו קובלסקי שליט"א

יומא דהילולא קדישא

ליומא דהילולא של הרבי הקדוש רבי ישראל הופשטיין זצוק"ל המגיד מקוז'ניץ בעל ה"עבודת ישראל" בנו של הצדיק הקדוש רבי שבתי הופשטיין זצוק"ל נסתלק י"ד תשרי (תקע"ה)

בזכות התפילה בכוונה ביום הכיפורים זוכים לבנים צדיקים

הרבה פעמים ביקש הרבי הקדוש רבי לוי יצחק מבארדיטשוב בעל הקדושת לוי זצוק"ל, את רבינו המגיד מקוז'ניץ ז"ע, שיספר לו עובדות על אביו הקדוש רבי שבתי זצוק"ל, כדי להבין איך זכה להוליד נשמה קדושה כזו כמו רבינו. אך כל הסיפורים שהרצה רבינו בפניו, ביטלם הקדושת לוי ואמר, לא, לא בשביל זה זכה לזה, עד שסיפר לו רבינו סיפור זה:

בעשרת ימי תשובה נתקבצו עסקני העיר אוסטורבוצה, לדון בכובד ראש את מי לבחור ל'חזן' ביום הכיפורים, אחרי שהחזן הקבוע הלך לעולמו בצום גדליה. באמצע האסיפה, נשמעו דפיקות על הדלת. ראש הקהל פתח את הדלת, ולתדהמתו הוא רואה גוי לבוש מדים עם איגרת בידו. באיגרת נכתב, ש'שר המחוח' גזר אומר, ש'י'סלע' החזן י'שמש בשנה זו 'חזן' ביום הכיפורים, ואם לא יקבלו את דבריו, יגזור עליהם צרות רבות ומשונות.

יוסלע היה לפני שנים רבות החזן בבית הכנסת, אך במשך השנים החזן לתת קולו בשיר לפני שרי המלוכה, וכך נהיה קרוב למלכות, זה גרם אצלו שינוי גדול לרעה, עד כדי כך שנתעורר ספק אם עדיין שומר שבת הוא. מאז לא נתנו לו יותר לגשת לעמוד התפילה, ולא צירפו אותו למנין. עתה כשנסתלק החזן הקבוע, גמלה בלבו של יוסלע החלטה, היות שהוא מקורב למלכות, הוא יגזור על אחיו היהודים בגזירת מלכות, שהם מחוייבים לקבלו ל'חזן' ביום הכיפורים. כשנדע הדבר בעיר, נהיה מצב של ערב תשעה באב, כולם היו שבורים ורצוצים על החזן שהם מוכרחים לקבל על אפם ועל המתם.

ליל יום הכיפורים. יוסלע ניגש לעמוד בגסות הרוח, כמי שמרגיש שהניצחון בידו, ומתחיל בנעימה: 'כל נדרי'. כשהתחילו תפילת מעריב, הוחלט על ידי כל הציבור, לצעוק בשאגות אדירות את כל התפילה, כדי שלא ישמעו את קולו של יוסלע. וכמעשה בערבית, כך מעשיהם גם למחרת בכל תפילות יום הכיפורים. כאשר ביחד עם קולות ושאגות התפילה, היכו בידם על השולחנות ועל הכתלים, וכשכאבה ידם התחילו להכות בידם על המחזורים, וכששוב כאבה ידם, התחילו להכות עם המחזורים על השולחנות, כך שכמעט כל המחזורים נקרעו.

בסיום תפילת נעימה, כשיוסלע נח לראות שלא נשמע קולו כלל בחלל בית הכנסת בכל יום הקדוש, נתמלא בושה וכלימה, הוא הוריד ממנו את הטלית וברח מן בית הכנסת עוד לפני אמירת הקדיש האחרון. כל העם נתמלאו בשמחה רבתי על ניצוח הסטרא אחרא.

כשכבר נתרוקן הבית הכנסת כמעט מכל המתפללים, צדה עינו של אחד המתפללים ברבי שבתי כרוך הספרים, כשהוא פוסע שלש פסיעות אחרי גמרו תפילת נעימה. מזל טוב! - אמר לו האיש, ברוך השם ניצחנו את החזן, הוא ברח מכאן, אה, איזה שמחה זה, ובפרט בשבילכם רבי שבתי, היות ומובטח לכם בשנה זו פרנסה טובה, אחרי שכולם יצטרכו ללכת אצלכם את המחזורים שנקרעו לגזרים.

איזה מחזורים? - תמה רבי שבתי. נו, המחזורים שכולם היכו עליהם, והיכו בהם את השולחנות במשך כל יום הקדוש בקולות ושאגות אדירות. אך רבי שבתי לא מבין, איזה הכאות, איזה שולחנות איזה קולות, איזה שאגות. והתברר שרבי שבתי היה כל כך שקוע בתפילתו, עד שלא שמע כלום!!! לא את הצעקות, ולא את ההכאות, ולא כלום!

כשמע מרן הקדושת לוי סיפור זה מפי בנו - רבינו המגיד מקוז'ניץ, נענה ואמר: אכן נודע הדבר, אכן ראוי הוא לבן קדוש כזה, כמו רבינו, אחרי שהיה שקוע כל כך בתפילתו ביום הכיפורים, עד שלא שמע ולא הרגיש שום דבר הנעשה סביבו.

הבחור שגרם לרבי הקדוש זצוק"ל לרעוד

סוד הוידי שאומרים כל שנה ביום הכיפורים

בדף היומי שלנו (קידושין מה): מובא הפסוק (צפניה ג, יג) 'שארית ישראל לא יעשו עוולה ולא ידברו כזב'. תלמיד חכם מופלג חסיד צאנו סיפר לי סיפור מרטיט על רבו הקדוש בעל השפע חיים מצאנז ז"ע, ומצוה לפרסם את הסיפור לא רק בערב יום הקדוש, גם כל השנה.

ומעשה שהיה כך היה, בחור תוסס במיוחד למד ביישיבת צאנז, המשגיח אכל ממנו כל יום מרורים מחדש. בלית ברירה זרק אותו מהישיבה כל תקופה לכמה ימים, עד שהבחור הבטיח שמעתה יתנהג בסדר וילמד בהתמדה, החזירו אותו, אך אחרי תקופה שוב זרקו אותו. כנראה שהבחור דאג שהמשגיח יקבל ביושר את המשכורת בסוף החודש... ושהמשגיח לא יהיה חסר פעולה.

ויהי היום, הבחור השתולל בצורה נוראה. המשגיח הודיע לו, לחיים ולשלום, אתה הולך הביתה ואתה לא חוזר יותר לפה בשום צורה שהיא, תם ונשלם. הוא נזרק בבושת פנים מהישיבה. הבחור שראה שכלו כל הקיצין, הוא הולך להיזרק לרחוב, חיפש רגע שלא היה גבאים, ובלי לשאול לאף אחד הוא נכנס לקדוש פנימה, לרבי הקדוש מרן השפע חיים מצאנז זצוק"ל, וסיפר לרבי את כל אשר קרהו. ואמר לרבי, אני מבטיח שמהיום והלאה אני יהיה בסדר, אני ילמד טוב ויותר אני לא יעשה שום בעיות. הרבי הקדוש אמר לו, גיי אר"יין צוריק לערנען אין ישיבה - תחזור לישיבה ללמוד. הוא חזר מיד לישיבה, כמובן בשמחה גדולה, המשגיח אמר שיותר לא יחזור, והנה הוא קן חזר.

אחרי שעה המשגיח נכנס להיכל הישיבה, והוא רואה את אותו בחור יושב בישיבה! המשגיח מחליף צבעים, הוא ניגש לבחור ושואל אותו, וואס טוהסטו דא? מה אתה עושה פה? אמר לו הבחור, הייתי אצל הרבי, והרבי אמר לי לחזור וללמוד בישיבה. המשגיח רץ כולו נסער לרבי ואומר לו, הרי הבחור כבר הבטיח והבטיח והבטיח ולא עמד בהבטחותיו.

הרבי הקדוש נרעד כל כולו. הוא הראה על עצמו ושאל בחרדה, זאת אומרת שאני כבר לא יכול לעשות תשובה? הרי גם אני אומר כל יום שלשה פעמים בתפילה, סלח לנו אבינו כי חטאנו. המשגיח הבין מיד את המסר והוא נכנע. ומיותר לציין, שהבחור גדל ונהיה תלמיד חכם מופלג.

לפני השיעור סיפרתי את זה לשאר בשרי, כל רז לא אניס ליה בנגלה ובנסתר, והוא אמר לי שזה תניא מפורש באיגרת התשובה (פרק יא), זה לשונו הקדוש: ומה שמשבחים ומברכים את ה' חנון המרבה לסלוח, המרבה דייקא, וכמו שכתוב בפסוק בספר עזרא ורב לסלוח. דהיינו, שבמדת בשר ודם אם יחטא איש לאיש, וביקש ממנו מחילה ומחל לו, ואחר כך חזר לסורו, קשה מאד שימחול לו שנית, ומכל שכן בשלישית ורביעית.

אבל במדת הקדוש ברוך הוא, אין הפרש בין פעם אחת לאלף פעמים, כי המחילה היא ממדת הרחמים, ומדותיו הקדושות אינן בבחינת גבול ותכלית, אלא בבחינת אין סוף כמו שכתוב (איכה ג, כב) כי לא כלו רחמיו וכו'.

ולכן מעביר אשמותינו בכל שנה ושנה, וכל החטאים שמתוודים בעל חטא' מדי שנה, אף שחזר ועבר עליהם, חזר ומתודה עליהם ביום הכיפורים בשנה הבאה, וכן לעולם. ובכל שנה ושנה לאו דוקא, אלא כמו כן בכל יום ויום שלשה פעמים מברכים, 'ברוך אתה ה' חנון המרבה לסלוח'. עד כאן לשונו הקדוש.

על פי זה אפשר לבאר את הפסוק המובא בדף היומי שלנו, שארית ישראל לא יעשו עוולה ולא ידברו כזב, פירושו, הגם שכלל ישראל אומרים שלשה פעמים ביום 'סלח לנו אבינו כי חטאנו', ובכל שנה ביום הכיפורים הם מתוודים שוב ושוב ואומרים על חטא, ובסוף חוזרים לסודם חלילה, מכל מקום מתקבלת תשובתם, כי שארית ישראל לא ידברו כזב בעת אמירת הוידי, רק בשעת מעשה הם מקבלים על עצמם באמת שמעתה לא יעשו עוולה.

מתוך הפתיחה לשיעור בא מציעא דף יב, ז' תשרי תשע"ז

המחילה היא ממדת הרחמים

הפסוק בקהלת (ז, ט), **לך אכול בשמחה לחמך ושתה בלב טוב יינך כי כבר רצה האלקים את מעשיך**. פתחתי מדרש רבה (קהלת ט, סדרה תליתאה א), וראיתי שם דברים נפלאים, וזה לשון המדרש, וביום הכפורים מתענין כולו, והקדוש ברוך הוא מתיר להם עוד שליש מעונותיהן, עד שמתענין אנשים ונשים וטף, מוחל להם הקדוש ברוך הוא את הכל, ואומר, מה דאזל אזל מן הכא ולחן הוא חושבנא, יצתה בת קול ואומרת להם, **לך אכול בשמחה לחמך**, כבר נשמעה תפלתכם. ובחידושי הר"ל על המדרש (אות ב') מצייין, שהתוספות במסכת יומא (פז ד"ה והאמר) מביאים מדרש שבמוצאי יום הכיפורים יוצאת בת קול זה, **לך אכול בשמחה לחמך**. והנה כל אחד יודע ש'אלקים' מרמז למידת הדין, ו'הוי"ה' למידת הרחמים, ויש להבין איך נכנס לפסוק זה, שם אלקים, **כי כבר רצה האלקים את מעשיך**, הרי אלקים זה מדת הדין. וחשבתי בחמלת ה' עלי ובסייעתא דשמיא, שבזכות שכלל ישראל במוצאי יום הכיפורים, אוכלים בשמחה לחמם ושותים בלב טוב יינם, על ידי האכילה והשתיה הזאת הם הופכים את מידת הדין לרחמים. והנה **כי כבר רצה האלקים את מעשיך**, גם 'אלקים' מידת הדין, **רצה את מעשיך**, והופכת להיות רחמים.

דברי אלקים חיים

ממרח הרבי הקדוש הדבר חיים מנדבורנה זצוק"ל על פרשת השבוע פרשת האזינו - שבת שובה

ימצאנו בארץ מדבר ובתוהו ילל ישימו יסובבנו יבוננו יצננו כאישון עינו (לב, ז). ובהפטרת השבוע **שהוא שבת שובה**, שובה ישראל עד ה' אלקיך וגו' (הושע יד, ב). כבר נודע מה שכתבו הקדמונים (בספר הקדוש דרך פקודיך מצוה ל"ת ל"ד, חלק הדיבור, ג, בשם קבלנו מרבתינו), כי דיבורו של האדם קצוב מיום היוולדו כמה דיבורים ידבר במשך ימי חייו, וכאשר מסיים את סך הדיבורים הקצוב לו, אז תשוב נשמתו אל האלקים אשר נתנה. וזהו פירוש הכתוב (שיר השירים ה, ו), 'נפשי יצאה בדברו', רצה לומר, שבכל דיבור ודיבור שמדבר האדם בעולם הזה, יוצא חלק מנפשו ומתקרב יומו, עד כאן.

ובזה יש לפרש נמי הכתוב (משלי כא, כג) 'שומר פיו ולשונו שומר מצרות נפשו'. גם יש לפרש על פי זה מאמרם ז"ל (חולין פט), מאי דכתיב (תהלים נו, ב) 'האמנם אלם צדק תדברון' וגו', מה אומנותו של אדם בעולם הזה, ישים עצמו כאלם, יכול אף לדברי תורה, תלמוד לומר 'צדק תדברון'.

'אומנותו', מלשון ויהי 'אומן' את הדסה (אסתר ב, ז), רצה לומר, מהו הדבר המגדל ונותן חיים לאדם בעולם הזה, 'ישים עצמו כאלם', כלומר ימנע בדיבורו ועל ידי זה יוסיף לו חיים ויארץ את ימי חייו. 'יכול אף לדברי תורה', כלומר אולי תאמר שמטעם זה ראוי למעט גם בדיבורים של תורה, כדי שיתארכו ימי חייו, 'תלמוד לומר צדק תדברון', כלומר בדברי תורה אינו כן, אלא אדרבא על ידי שמדבר דיבורי תורה, עוד מאריך את ימי חייו, כמו שכתוב (משלי ד, כב) 'כי חיים הם למוציאיהם' וגו', ודרשו רז"ל (עירובין נד), 'אל תקרי למוציאיהם אלא למוציאיהם בפה'.

וזהו שאמרו (ירושלמי ברכות סח), 'כָּל פִּיטְטָא בִישִׁין וּפִיטְטָא דְאִרְיִיתָא טְבִין', רצה לומר, כל הפטופטים הם רעים, כיון שהם מקצרים את ימי האדם, אך פיטטיא דאורייתא טבין, כיון שהם אף מאריכין את חייו, אפילו שהם רק פיטטיא גרידא.

אך באמת לא רק בדיבורי פיו הדבר תלוי, אלא גם בצעדי רגליו יש לו קצבה, כמו שנאמר (תהלים לו, כג) 'מה מצעדי גבר כוננו', ואומר (איוב לא, ד) 'הלא הוא יראה דרכי וכל צעדי יספור'. וזהו שאמר דוד המלך עליו השלום (תהלים קיט, נט) 'חשבתי דרכי ואשיבה רגלי אל עדותיך', ודרשו רז"ל (ויקרא רבה לה, א), אמר דוד, רבוננו של עולם, בכל יום ויום הייתי מחשב ואומר למקום פלוני ולבית דירה פלונית אני הולך, והיו רגלי מביאות אותי לבתי כנסיות ולבתי מדרשות.

כי חישוב חשבוננו של עולם וראה שאם ילך בעניני עולם הזה, הריהו מקצר את ימי חייו, כי על ידי זה ממהר לסיים את סך ההליכות הקצוב לו לימי חייו. אך כשהולך לדבר מצוה, אין ההליכות נחשבות לו מן המנין, ולא עוד אלא שמאריכות לו את ימי חייו, ולכן היו רגליו מביאות אותו לבתי כנסיות ולבתי מדרשות. וזהו נמי שהכתוב אומר (ויקרא כו, ג), 'אם בחוקותי תלכו', פירוש, שיהיו ההליכות רגליכם לצורך חוקותי דייקא, ולא לענינים אחרים.

וזה שהנביא מלמד את ישראל 'שובה ישראל עד ה' אלקיך', פירוש עד היכן תהיה תשובתך, עד שכל מעשיך ודבוריך והליכותיך יהיו כולם אך ורק לשם ה' אלקיך, כענין שנאמר (משלי ג, ו) בכל דרכיך דעהו. וכדי לבוא לזאת הבחינה הנעימה צריך האדם לגדור את עצמו בגדרים וסייגים, כמו ששנינו (אבות א, א) ועשו סייג לתורה, וישמור על מוצאי פיו ועל צעדי רגליו ועל כל מעשיו, כמו ששומר על בבת עינו, ולא יעשה שום דבר בלי להתבונן תחילה, רק כל מעשיו ותהלוכותיו יהיו בדעת ובהשכל במשקל ובמידה.

וזהו שרומז לן הכתוב, **ימצאנו בארץ מדבר**, 'מדבר' מלשון דיבור, אם האדם מוצא אשר דיבורי פיו יוצאים לריק, על ענינים ארציים ולא על דברי תורה ומצוה, **ובתוהו ילל ישימו**, 'ילל' מלשון 'ויאללון ית ארעא' (תרגום אונקלוס על 'ויתורו את הארץ', במדבר יג, ב) שענינו מרגלים, מלשון הליכת רגליים, רצה לומר, שמשתמש בהליכות רגליו לעניני הבלי עולם הזה שהם תוהו ושמה.

הרי העצה לזה היא, **יסובבנו יבוננו**, שייגדור בעדו ויקיף ויסובב את עצמו בהתבוננות, ולא ידבר שום דיבור ולא יעשה שום מעשה, קודם שיתבונן בדעתו אם דברי תורה ומצוה המה, או ענינים בטלים מהבלי עולם הזה. **יצננו כאישון עינו**, רצה לומר, שישגיח על דיבורו ומעשיו כעל אישון עינו, בידוע כי בזה תלויה אריכות יומו ושנותיו, כדאמרן.

(דבר חיים האזינו)

מאוצרות הפרשה

האזינו השמים ואדברה ותשמע הארץ אמרי פי (לב, א). ידוע אשר משה רבינו ע"ה היה שורש נשמתן של כל ישראל, והוא היה עץ חיים אשר בו תולה כל הענפים ויש להם יניקה ממנו, כן יש נשמת משה רבינו בנשמת של כל אחד מישראל, כל אחד לפי מדרגתו והמשכות שפע קדושתו אשר רוצה להמשיך עליו. ומכל שכן בהצדיק הדור יש בו נשמת משה רבינו ע"ה, וכמו שמצינו בדברי חז"ל (סוכה ל"ט ע"א), משה שפיר קאמרת.

וגם זה ידוע לנו, אשר תחת יד משה רבינו ע"ה היה כל המלאכים וכל צבא שמים ושרפים ואופנים, ושמים וארץ היה שומעין לדברו, כמו שאמרו (מו"ק טז): מי מושל בי צדיק, וגם אמרו (תענית כג). הצדיק גזר והקב"ה מקיים.

והיה חושש משה רבינו ע"ה, שמה בדורות הבאים עד ימי המשיח, אם יצטרכו לאיזה דבר, למטר השמים או שתתן הארץ את יבולה, לא ישמעו להם ויאמרו להם, למשה רבכם היינו שומעים ולא לכם. על כן אמר משה רבינו ע"ה, **האזינו השמים**, רצה לומר, שאם יצטרכו בני ישראל לדורות לבקש מהשמים ליתן מטר, לא יסרבו כי **ואדברה**, ירצה שתדעו שפי משה המדבר מתוך גרונו של כל צדיק וצדיק, **ותשמע הארץ**, רצה לומר שאם יצטרכו שתתן הארץ את יבולה, תשמע להם תיכף ולא תסרב, ותדעו שזה הכל **אמרי פי**, על כן תשמע להם כמו אלי, שמשעה הם ישראל וישראל הם משה עד ימי המשיח שיבוא במהרה בימינו אמן סלה ודו"ק.

(שיח שרפי קודש)

(האזינו)

על כן יש בכיה והתעוררות גדול לכל אדם בערב יום כיפור לעת ערב, כי אז בא השטן לקטרג על כל אחד בכח גדול, מפני שהוא שעה אחרונה של עשרת ימי תשובה, דביום כיפור לית ליה רשות לאסטוני (יומא כ.). (בעל שם טוב ליום כיפור, מט)

נקודה
למחשבה:

הדברי תורה לע"נ הרב החסיד רבי עקיבא יוסף בן הגאון רבי מרדכי דוד זצ"ל • לרפואת מרת לאה בת מלכה • לזכות מרדכי דוד בן לאה לזיווג הגון וטוב במהרה

לשמיעת שיעורי הרה"ג אברהם ישעיהו קובלסקי בקול הלשון חייג: 073-295-1340 | לקבלת העלון בדוא"ל: a0548470661@gmail.com

להרצאות | לשיעורים | להנצחות | לתגובות | לתרומות, ולכל ענין אחר בנוגע לגליון: 054-847-0661